

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO. 35 (3539) ●

● ЧАЦВЕР, 14 ВЕРАСНЯ, 2017

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Фарбы ў палітры свята
Беларусы Самарскай вобласці адзначылі Дзень беларускага пісьменства — удзелам у “кніжным” Фестывалі нацыянальных культур народаў Паволжа **Стар. 2**

Сын шукае бацьку
Стар. 3

Мастакоўскі заповіт
Жыхарка горада Ліепая Аляксандра Слівіна перадала ў дар беларускім музеям мастацкія творы свайго бацькі Міхаіла Галынскага **Стар. 4**

КАРЫСНЫ ДОСВЕД

Гімназія вокнамі ў заўтра

Навучальны год у Беларускай гімназіі імя Францыска Скарыны ў Вільнюсе пачаўся з традыцыйнай лінейкі ды новых будаўнічых планаў

Кацярына Мядзведская

Сёлета ў гімназіі празвінеў першы званок для 21 першакласніка. Усяго ж больш за 200 вучняў селі там за парты, і 14 дзяцей набраны ў падрыхтоўчы клас. Як напісала ў рэдакцыю дырэктарка гімназіі Дзіяна Стахновіч, большасць навучэнцаў, зразумела, дзеці з беларускіх ды змешаных сем’яў. Ёсць і з літоўскіх. Ідуць у гімназію мэтанакіравана, бо ўзровень адукацыі — высокі. Выпускнікі становяцца студэнтамі многіх еўрапейскіх вуну, а ў вучняў з беларускімі родавымі каранямі ёсць і магчымасць паступіць на льготных умовах ва ўніверсітэты Беларусі. Дарэчы, адна з выпускніц нядаўна стала студэнткай Гродзенскага дзяржуніверсітэта імя Янкі Купалы.

На святочнай лінейцы 1 верасня ў гімназіі сустракалі ганаровых гасцей. Амбулатор Беларусі ў Літве Аляксандр Кароль павіншаваў вучняў і настаўнікаў з пачаткам навучальнага года, пажадаў добрага настрою, новых адкрыццяў і поспехаў у вучобе. Амбулатор уручыў ранцы першакласнікам, унутры якіх — школьнае канцэлярскае начынне і падарунак ад Прэзідэнта Беларусі Аляксандра Лукашэнкі: спецыяльнае выданне “Беларусь — наша Радзіма”. На свяце былі прадстаўнікі Дэпартаменту нацменшасцяў пры Урадзе Літвы і мясцовых органаў самакіравання. З Беларусі прыехалі

Дырэктарка Беларускай гімназіі ў Вільнюсе Дзіяна Стахновіч вітае першакласнікаў

кіраўнікі будаўнічых кампаній “Малі” і “Алвора” Мікалай Мілашэўскі і Мікалай Калеснік.

У інтэрв’ю карэспандэнту Белтэлерадыёкампаніі Аляксандр Кароль адзначыў: у адпаведнасці з дагаворам аб трансгранічным супрацоўніцтве ў Беларускай гімназіі

імя Францыска Скарыны з’явіцца вялікая прыбудова ў два паверхі — там будуць сталовая і спартзала. Адказнай бударганізацыяй стане кампанія “Малі”. Дарэчы, яе дырэктар Мікалай Мілашэўскі абяцаў: “Бярэм доўгатэрміновае шэфства над гімназіяй. Гатовы прымаць дзяцей з

яе і летам у сваім летніку, каб яны на беларускай зямлі адчулі сябе як на Радзіме”.

А ў Беларусі гімназісты бываюць даволі часта: на экскурсіях, у гасцях у сяброў-аднагодкаў з беларускіх школ, адпачываюць у дзіцячым летніку “Зубраня”. **→ Стар. 2**

ВЕСТКІ

Віншуем, любімы горад!

Яскрава і прыгожа святкаваў Мінск сваё 950-годдзе

Кожнаму жыхару Мінска, а таксама гасцям сталіцы на свяце знайшоўся заняткаў. Хто наведаў грандыёзнае музычнае шоу фантанаў у Парку Перамогі, хто стаў глядачом захапляльных дзеяў на фестывалі гістарычнай рэканструкцыі “Мінск старажытны”, а нехта ж нават падняўся ў неба на аэрастаце пад час Міжнароднага фестывалю паветраплавання.

У час святочных мерапрыемстваў мэр Мінска Андрэй Шорац казаў: “Мы святкуем 950-годдзе гучна, прыгожа. Няхай гэтая дата ўвойдзе яркай карцінкай у гісторыю горада”. А сярод найбольш значных старонак у летапісе вялікага свята былі міжнародная навуковая канферэнцыя “Мінск і мінчане: 10 стагоддзяў гісторыі”, якая сабрала экспертаў з Беларусі, Расіі, Украіны, Германіі і Польшчы, Мінскі паўмарафон, Дзень танкіста. Да 950-годдзя Мінска быў дастасаваны і Трэці фестываль мастацтваў беларусаў свету.

“Дзень горада — гэта свята для людзей, якія ганарацца родным кутам, якія й сваёй працай, і любоўю робяць яго яшчэ больш прыгожым, камфортным, — казаў Андрэй Шорац. — Горад увесь час развіваецца. Будуюцца дамы, школы, дзіцячыя сады, станцыі метро. І гэта заслуга ўсіх, хто тут жыве і працуе”.

Святочныя гуляніі ў Дзень горада праходзілі ва ўсіх раёнах. Найбольш ажыўленыя пляцоўкі былі каля Палаца спорту, у Парку Перамогі, Верхнім горадзе. Завяршылася свята музычна-лазерным феерверк-шоу.

ПЛАНЕТА ЛЮДЗЕЙ

Дарогі да сяброў

Ансамбль беларускай песні суполкі “Сябры” з эстонскай Нарвы гасцяваў у Калінінградскай вобласці Расіі

Амаль дваццаць гадоў працуе наша суполка “Сябры”, і мы паступова пашыраем ды ўмацоўваем шматлікія асабістыя сувязі з беларусамі па ўсім свеце. Менавіта дзякуючы такім кантактам актывісты арганізацыі, салісты ансамбля беларускай песні часта бываюць у розных краінах: ездзім у госці да сяброў. Вось і нядаўна ў чарговае падарожжа запрасіў нас намеснік старшыні Калінінградскага зямляцтва беларусаў Васіль Ялец. А пазнаёмліся мы з Васілём на адным з пасяджэнняў Кансультацыйнага

савета па справах беларусаў замежжа, што дзейнічае пры Міністэрстве замежных спраў Беларусі.

Уся паездка, уключаючы дарогу, заняла чатыры дні. За гэты час мы шмат чаго ўбачылі, пачулі, парадавалі канцэртным выступленнем жыхароў і гасцей курортнага балтыйскага горада Светлагорска. Дарэчы, і сама я родам са Светлагорска — толькі беларускага, што на Гомельшчыне. З задавальненнем пагасціла ў горадзе-цёзцы майго роднага! І там вельмі прыгожа. Для нас правялі па горадзе экскурсію. Пабачылі мы й знакаміты тэатр эстрады “Янтарь-холл”, у якім праходзяць гульні КВЗ, шматлікія канцэрты зорак вялікай сцэны. Вось і ў той час, калі мы былі ў Светлагорску,

выступаў у “Янтарь-холле” расійскі спявак Стас Міхайлаў. Таму, на жаль, патрапіць унутр нам не ўдалося: экскурсіі былі адмененыя.

Пад час свайго канцэрта мы не толькі спявалі любімыя песні, але й расказвалі слухачам пра нашу родную Беларусь, прыгожы эстонскі горад Нарву, суполку “Сябры”. Паказвалі невялікія відэаролікі. Было нечакана і прыемна, калі з вітальным словам да нас і гасцей у зале звярнуўся кіраўнік Калінінградскага аддзялення Амбулаторы Беларусі ў Расіі Сяргей Малуюноў.

А на другі дзень мы знаёмліся з Калінінградам. Пабывалі на агляднай экскурсіі па горадзе, у Музеях бурштыну і Сусветнага акіяна. Шмат

Васіль Ялец, Сяргей Малуюноў і нарвскія “Сябры”

уражанняў ад убачанага: такую прыгажосць не забудзеш. Па дарозе назад мы заехалі ў пасёлак Янтарны, дзе, зразумела, здабываюць бурштын. Вандроўка праляцела як адно імгненне, але столькі яскравых момантаў і прыемных уражанняў пакінула ў памяці.

Такія сяброўскія сувязі паміж беларусамі з розных краін — таксама, падаецца мне, працуюць на

станючы імідж як нашых суполак, так і Бацькаўшчыны. Мы абменьваемся досведам працы, даведваемся шмат цікавага, пашыраем беларускую культуру ды яшчэ іншым паказваем, што беларусы — людзі таленавітыя, ветлівыя, гасцінныя, што мы ўмеем сябраваць.

Людміла Аннус,
старшыня нарвскай суполкі “Сябры”, Эстонія

ЯК СПРАВЫ, ДЫЯСПАРА?

Фарбы ў палітры свята

Беларусы Самарскай вобласці адзначылі Дзень беларускага пісьменства — удзелам у “кніжным” Фэстывалі нацыянальных культур народаў Паволжа

Мікалай Бойка

Верасень, як вядома, пачынаецца з Дня ведаў, а самі ж веды нельга сабе ўявіць без пісьменства. Пэўна, якраз таму ў Беларусі ўжо больш за 20 гадоў у першую нядзелю верасня святкуюць Дзень беларускага пісьменства. Сёлета, мы ведаем, сталіцай свята быў Полацк. Там адзначалі й 500-годдзе беларускага кнігадрукавання і 1155-годдзе горада.

У той дзень і сэрцы многіх супляменнікаў, якія жывуць за межамі Бацькаўшчыны, былі разам з ёю. “Для беларусаў Самарскай вобласці, як і для ўсіх “нашых” па свеце, Дзень беларускага пісьменства — гэта свята асаблівае, — гаворыць Ірына Глуская, прэзідэнт Самарскай абласной грамадскай арганізацыі беларусаў і выхадцаў з Беларусі “Руска-Беларускае Братэрства 2000”. — І мы рыхтуемся да свята, расказваем у горадзе пра беларускую культуру, знаёмім жыхароў рэгіёну з творамі класікаў літаратуры, традыцыямі, звычаямі беларусаў”.

Традыцыйна ўдзельнічаюць Ірына Міхайлаўна ды яе сябры па суполцы ў бібліятэчным Фэстывалі нацыянальных культур народаў Паволжа “Нацыянальныя сезоны”, які штогод праходзіць у гарадской акрузе Новакуйбышаўск. Беларусу, дарэчы, у Паволжы сустрэнеш лёгка. Іван Банькоў, напрыклад, трапіў туды пасля вайны. Быў родам з Магілёўшчыны, у вайну — старшы сяржант-механік авіяўзбраення, меў два медалі “За баявыя заслугі”. З 1957-га працаваў у будаўнічым-мантажным трэсце, які ўзводзіў горад Новакуйбышаўск. Беларусу ў 1998-м было прысвоена званне ганаровага грамадзяніна. Івана Сільвестравіча не стала ў 2006-м, яго пахавалі ў горадзе, які ён будаваў, а светлая памяць пра яго жыве.

Ірына Лапіна, намесніца дырэктара па развіцці Цэнтральнай бібліятэкі Новакуйбышаўска, — адна з арганізатараў “Нацыянальных сезонаў”. Яна лічыць, што для любога

Ірына Глуская з беларускімі ўдзельнікамі фэстывала

шматнацыянальнага рэгіёну варта ладзіць дыялогі этнакультур, шукаць і знаходзіць: як можна падвышаць культуру міжнацыянальных зносін. Якраз на тое й скіраваны фэстываль, які праходзіць 2 верасня ў дзясяты раз у пльні святкавання 65-годдзя горада. І беларускія фарбы ў палітры свята былі прыкметныя. У “Беларускай хаце” працавала кніжная выстава з твораў класікаў беларускай літаратуры, можна было пакаштаваць і ацаніць беларускую кухню: драпікі, халаднік, піражкі з бульбай, напоі на любы густ. Многія госці прызнаваліся, што беларусы іх прыемна здзівілі шматлікасцю, пазнавальнай выставай, прыгожымі песнямі-танцамі ды касцюмамі. Дарэчы, тое нашым няпроста далася: папрацавалі, ды і прадумана было ўсё да дробязяў. І зладжаная сумесная праца суполкі беларусаў ды іх партнёраў дала цудоўны вынік.

А Наталля Аўсяннікава з Бібліятэчнай інфармацыйнай сеткі

Новакуйбышаўска падрыхтавала каталог і цікавы конкурс па беларускіх арнаментых: на лепшую глядзельную памяць. Спачатку глядзіш, запамінаеш, потым па памяці адказваеш, які арнамент што азначае. Пераможцы атрымалі прызы. А Вераніка Панина з Прыволжскай цэнтральнай бібліятэкі вельмі “смачна” распавядала пра стравы беларускай кухні, так што было шмат ахвочых іх пакаштаваць.

Пасляхова выступілі на фэстывалі прадстаўнікі беларускай суполкі. Заслужаны ансамбль народнага танца “Вдохновение” паказаў беларускі танец “Весялуха”. Другое месца і падарункавы сертыфікат заваявала Лізавета Глубінец, салістка-вакалістка заслужанага беларускага вакальнага ансамбля “Очарование”: душэўна выканалі народную песню “Рэчанька”. Пад апладысментамі, воклічы “Брава!” выступала салістка беларускага вакальнага ансамбля “Каданс” Вераніка

Кузняцова з песняй “Гора за гарой”.

У фэстывалі паўдзельнічалі 400 прадстаўнікоў пяці гарадоў і дзесяці раёнаў вобласці, а культуру народаў, якія жывуць у Паволжы, паказалі 20 творчых калектываў. Пад канец свята ўсе ўдзельнікі, госці, глядачы пакаштавалі вялізны святочны пірог — вагою 65 кілаграмаў, бо ў гонар 65-годдзя горада.

Ірына Глуская падзякавала ўсім, хто зладзіў фэстываль у канец Дня беларускага пісьменства, за цудоўны прыём беларускай дэлегацыі. Шчырыя словы казала й юным артыстам, якія прадстаўлялі беларускую культуру. Дзякавала педагогам вышэйшай катэгорыі, мастацкім кіраўнікам гуртоў “Каданс” і “Вдохновение” — Іне Сухачэўскай ды Маргарыце Варанецкай. Ужо шмат гадоў яны актыўна пашыраюць беларускую культуру ў рэгіёне, іх вучні на фэстывалах, конкурсах займаюць высокія месцы.

ВЕСТКІ

Шляхі вядуць дадому

Кацярына Мядзведская

Беларусы з дзевятнаццаці краін сталі ўдзельнікамі III Фэсту мастацтваў беларусаў свету

На прэс-канферэнцыі да адкрыцця III Фэсту мастацтваў беларусаў свету старшыня суполкі “Беларусы” у казахстанскім Паўладары Любоў Богнат казала, што кожны прыезд на Радзіму — вялікае шчасце. На гэты раз на фэст прыехаў абноўлены склад моладзевага ансамбля “Надзея” з вялікай цікавай праграмай беларускіх песень.

Па словах дырэктаркі Рэспубліканскага цэнтра нацыянальных культур Вольгі Антоненкі, асаблівае шчасце III Фэсту мастацтваў беларусаў свету ў тым, што ўдзельнікамі яго сталі як аматарскія калектывы беларускіх суполак за мяжой, так і прафесійныя выканаўцы. Вядомая піяністка і кампазітар Таццяна Зяленка, напрыклад, прыехала з Люксембурга. Цымбалістка Таццяна Ялецкая — таксама адтуль. На фэстывалі выступіла й піяністка, лаўрэат розных міжнародных музычных конкурсаў Вольга Сцяжко з Вялікабрытаніі. Парадавалі выступленнямі заслужаная артыстка Кыргызкай Рэспублікі Юлія Руцкая і заслужаная артыстка Малдовы Маргарыта Івануш.

Сам фэст праходзіў пад знакам юбілейных дат: 500-годдзя беларускага кнігадрукавання, 135-годдзя з дня нараджэння Янкі Купалы і Якуба Коласа і 950-годдзя горада Мінска. Урачыстае адкрыццё фэсту адбылося ў Белдзяржфілармоніі, там жа працавала выстава дэкаратыўна-прыкладной творчасці і выяўленчага мастацтва беларусаў замежжа. Дарэчы, творы прывезлі супляменнікі з дзевяці краін. Прадставіў свае ювелірныя вырабы і мастак з Ялты Пётр Якубук. Яму ж, як аднаму з першых выпускнікоў Мінскага мастацкага вучылішча (цяпер — каледжа) імя А. К. Глебава, быў уручаны ганаровы знак гэтай навучальнай установы і копія асабістай справы. А мастачка Яніна Піотух з расійскага Яраслаўля перадала ў дар Літаратурна-мемарыяльнаму музею Якуба Коласа партрэт Песняра.

Шмат цікавых сустрэч ды імпрэзаў прайшло пад час фэсту. У Дзень горада Мінска, напрыклад, адбыўся канцэрт “Беларусы замежжа віншуюць сталіцу”. Прычым выступалі артысты на адной з самых папулярных сцэнічных пляцовак — каля мінскай Ратушы ў Верхнім горадзе. Праехаліся супляменнікі й па рэгіёнах. Чакалі гасцей у аграгарадку Моталь Іванаўскага раёна, а таксама ў Драгічынскім ды Лунінецкім раёнах Брэстчыны. Прымалі іх на Гомельшчыне, Гродзеншчыне, Віцебшчыне, Магілёўшчыне.

А ў Дзяржаўным літаратурным музеі Янкі Купалы сустрэліся літаратары з Латвіі, Польшчы, Расіі, Украіны з пісьменнікамі Беларусі. На набярэжнай ракі Свіслач каля Траецкага прадмесця быў адкрыты памятны знак “Беларусы свету”. У МЗС Беларусі адбылося III пасяджэнне Кансультацыйнага савета па справах беларусаў замежжа.

Усяго ў мерапрыемствах фэсту паўдзельнічала каля трохсот чалавек з дзевятнаццаці краін.

КАРЫСНЫ ДОСВЕД

Гімназія вокнамі ў заўтра

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

На пачатку лета, напрыклад, група навучэнцаў і педагогаў пабывала ў Мінску. Паколькі сёлета 135-я ўгодкі Янкі Купалы і Якуба Коласа, то знаёмства з горадам пачалося для гасцей з наведвання літаратурных музеяў Песняроў. Гімназісты паўдзельнічалі ў адукацыйнай праграме “Янка Купала ў дыялогу культур”. Вялікае ўражанне пакінула і Нацыянальная бібліятэка з яе Музеем рэдкай кнігі. Экскурсантаў гулялі па мінскіх парках, плошчах, знаёміліся з архітэктурнымі помнікамі.

Навучальны год толькі пачаўся, а ў гімназіі ўжо рыхтуюцца да навукова-практычнай вучнёўскай канферэнцыі, прысвечанай 500-годдзю беларускага кнігадрукавання. Як вядома, з Вільняй звязаны цікавыя старонкі

жыцця і дзейнасці Францыска Скарыны. А ў канцы кастрычніка будзе і экскурсія на радзіму першадрукара — у старажытны Полацк.

Віруе жыццё ў Беларускай гімназіі імя Францыска Скарыны ў Вільнюсе. Упэўнена крочаць яе выхаванцы ўверх па прыступках ведаў, разам з педагогамі падтрымліваюць у беларускім раней горадзе Вільні жыццё-бытанне беларускай мовы, культуры, традыцый.

Даведка ГР. Віленская беларуская гімназія была афіцыйна адкрыта 4 студзеня 1919 года і стала адной з першых беларускіх сярэдніх школ у Літве. Цяпер Беларуска гімназія імя Францыска Скарыны ў Вільнюсе — адзіная беларускамоўная навучальная ўстанова за межамі Беларусі, якая дае поўную ся-

Навучальны год у Віленскай гімназіі пачаўся з падарункаў

рэдную адукацыю. Выпускнікі маюць льготы пры паступленні ў вучылішчы Беларусі. У гімназіі працуе

больш за 30 высокакваліфікаваных педагогаў, дзейнічае Музей беларускай літаратуры і мастацтва.

ПОВЯЗЬ ЧАСОЎ

Сын шукае бацьку

Вядомы беларускі рэжысёр Анатоль Алай у фільме “Чорны крумкач” расказвае, як многія гады шукаў сляды бацькі — ваеннага ўрача, які прапаў без вестак у першыя дні вайны

Ігар Клёнаў

Дакументальны фільм “Чорны крумкач” (рускамоўная назва: “Черный ворон”) ствараўся на кінастудыі “Беларусьфільм”. Ён хутка выйдзе на экраны, і аўтар сцэнарыя Ігар Асінскі, рэжысёр Анатоль Алай упэўнены: ім удалося пад новым ракурсам паглядзець у мінулае ды моцна звязаць яго з сучаснасцю. Хоць, здавалася б, тэма Другой сусветнай вайны — не новая, і зняты пра яе тысячы розных фільмаў: як пра ход ваенных дзеянняў, так і трагічныя лёсы людзей. Дарэчы, Нацыянальную кінастудыю Беларусі, у фільмаграфіі якой тэма й па гэты час застаецца галоўнай, называюць кінастудыяй “Партызанфільм”. І аўтары новай стужкі ў ваеннай тэматыцы — не навічкі. Фільмы народнага артыста Беларусі Анатоля Алая ўдастоены прэстыжных міжнародных прэміяў, нават у амерыканскай кінаакадэміі “Галівуд” пачаткоўцам-аператарам і рэжысёрам выкладаецца спецкурс пра ягоны творчы метады. А ствараў Анатоль Іванавіч фільмы пра знакамітых людзей — напрыклад, пра невядомыя старонкі з жыцця маршала Георгія Жукава, пра легендарнага падводніка Аляксандра Марынеска, пра нашага знакамітага супляменніка, нацыянальнага героя Балгарыі фельдмаршала Іосіфа Гурко, пра сусветна вядомага спевака-беларуса Пятра Конюха... Увогуле майстар зняў ужо 25 фільмаў як рэжысёр і больш за 100 — як кінааператар. А журналіст, сцэнарыст Ігар Асінскі — аўтар рамана “Брат мой — вораг мой”, па матывах якога рыхтуюцца здымкі шматсе-

Анатоль Алай (у цэнтры) у Германіі з супрацоўнікамі мемарыяла Эрэнхайн/Цайтхайн

рыйнага тэлефільма. Чым жа цікавая новая кінастужка творчага тандэма? Фільм створаны як шчылівая споведзь сэрца сына салдата, падранка вайны, які асірацеў яшчэ ў калысцы: хлопчык нарадзіўся ў 1940-м годзе. А ягоны бацька, ваенны ўрач Іван Аляксеевіч Алай, прапаў без вестак у першыя дні вайны. У памяць пра яго засталіся толькі адзін ліст, адпраўлены з-пад Бела-стока, і фатаграфія бацькі ў форме чырвонаармейца. Пошукам слядоў бацькі, распачатым маці, Анатоль Алай прысвяціў усё жыццё. Менавіта дзеля таго, з далёкім разлікам адразу пасля заканчэння сярэдняй школы ўладкаваўся на кінастудыю

асвятляльнікам, прайшоў шлях да вядомага рэжысёра. Разам са здымачнай групай аб'ездзіў усю Еўропу, наведваў Аўстралію, Канаду. І ўсюды паказваў фота, размяшчаў аб'явы ў газетах: можа нехта недзе бацьку яго сустрэкаў? А вось “Чорны крумкач” прыадкрывае тую старонку вайны, на асвятленне якой у СССР было накладзена найстрогае табу. Зрэшты, не будзем раскрываць інтрыг-таямніцы — лепш паглядзець фільм.

Выявіць некаторыя сляды зніклага без вестак бацькі Анатоля Алая дапамаглі ў Камітэце дзяржбяспекі. Так супала, што якраз 22 чэрвеня 2016 года, праз 75 гадоў пасля пачатку вайны, яму

Ваенны ўрач Іван Алай (у цэнтры)

яго картачцы з ідэнтыфікацыйным нумарам 631191 у кастрычніку 1942-га ў канцлагеры №237 — гэта ў польскім мястэчку Дэмблін. Пра тое, у якіх жасцімых умовах трымалі там ваеннапалонных, расказвае ў фільме гісторык, аўтар кнігі “Крэпасць смерці” Тадэвуш Апека, сын службоўца таго шталага. Голад, які даводзіў вязняў да людаедства, вытанчаныя катаванні, расстрэлы... Часам, калі глядзіш тую дакументальную кадры, аж кроў стыне ў жылах, таму, мяркуецца, гэты праўдзівы фільм пойдзе ў пракат з грыфам “16+”.

Нейкім чудам Івану Алаю ўдалося з таго пекла збегчы. Пра тое ёсць запіс у картачцы. Але што было з ім далей? “Магчыма, такая інфармацыя змяшчаецца ў арыгінале ягонай карткі, у нас жа толькі копія”, — патлумачылі Анатоль Алаю ў цэнтры “Саксонскія мемарыялы”. Арыгінал зберагаецца ў Мінску, у Камітэце дзяржбяспекі. Статус народнага артыста Беларусі дапамог Анатолі Алаю дамагчыся таго, што да яго ўдалося толькі расійскаму пісьменніку Юльяну Сямёнаву, калі ён працаваў над сцэнарам шматсерыйнага фільма “Семнаццаць імгненняў вясны”. Так, яго дапусцілі ў святая святых спецслужбы: архіў КДБ. І ў фінале фільма дрыготкімі ад хвалявання рукамі сын чырвонаармейца, які цяпер сам на паўстагоддзе старэйшы за бацьку, перагортвае ягоны апошні дакумент. Але адваротны бок персанальнай карткі пусты... Як сімвал таго, што і цяпер многія пытанні пра тую даўнюю вайну, яе таямніцы застаюцца без адказаў.

патэлефанаваў супрацоўнік ведамства і сказаў: у Дрэздэне, у цэнтры дакументальнай інфармацыі “Саксонскія мемарыялы” ёсць персанальная картка ваеннапалоннага Івана Аляксеевіча Алая. Ён трапіў у фашысцкі палон 2 ліпеня 1941 года пад Стоўбцамі.

Сын-рэжысёр спрабуе сабе ўявіць, як далей складалася трагічны лёс бацькі. Разам з аўтарамі фільма і глядачы пройдучы па той журботнай дарозе, па якой у чэрвені-ліпені 41-га вялі сотні тысяч асуджаных на смерць чырвонаармейцаў. Польшча... Германія... Зноў Польшча... І апошні запіс пра Івана Алая зроблены ў

СПАДЧЫНА

Кнігі жывуць доўга

Цэнтр беларускай культуры ў Даўгаўпілсе адкрыў новы творчы сезон літаратурным форумам

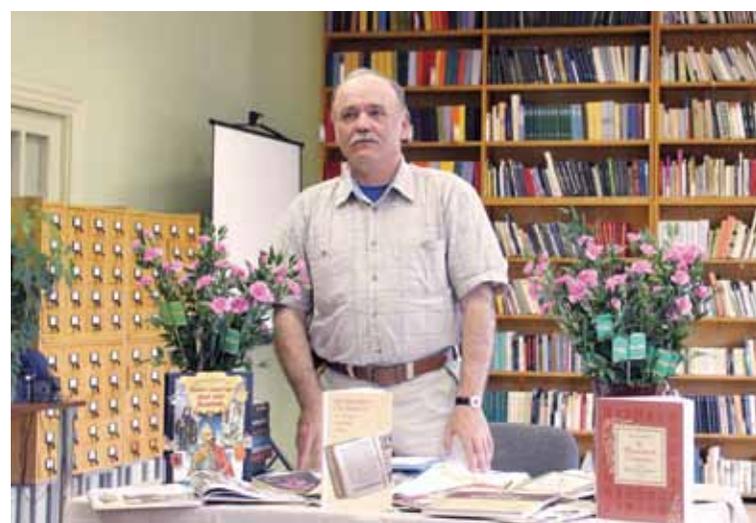
У Латгальскай цэнтральнай бібліятэцы 1 верасня прайшоў літаратурны форум “Кніга жыве...”, прымеркаваны да 500-годдзя беларускага кнігадрукавання і Дня беларускага пісьменства. Гэтак даўгаўпілскі Цэнтр беларускай культуры (ЦБК) адкрыў новы творчы сезон. Можна было азнаёміцца з выданнямі пра Францыска Скарыну і новымі кнігамі з бібліятэкі ЦБК, паслухаць вершы даўгаўпілскіх паэтаў, песні ды музыку.

Мы спецыяльна зладзілі форум у Дзень ведаў, напярэдадні Дня беларускага пісьменства — бо ў той жа дзень і ў Беларусі пачаліся ўрачыстасці ў Полацку, родным горадзе Скарыны. І мы шмат гаварылі пра нашага першадрукара. З 500-годдзем беларускага кнігадрукавання, з Днём беларускага пісьменства, якое мае даўнія традыцыі, з Днём ведаў і з адкрыццём творчага сезону сяброў ЦБК і ўсіх гасцей прыйшлі павіншаваць намесніца

кіраўніка Даўгаўпілскага ўпраўлення культуры Віта Вілеўка, Генеральны консул Беларусі ў Даўгаўпілсе Уладзімір Клімаў, намесніца дырэктара Латгальскай цэнтральнай бібліятэкі Дзідра Ступанэ, вядомыя даўгаўпілскія паэты й барды.

Кіраўніца ЦБК Жанна Раманоўская, прымаючы ў падарунак ад Генконсула Беларусі ў Даўгаўпілсе каштоўную кнігу Анатоля Цітова “Дарогамі Францыска Скарыны”, адзначыла неацэнную значнасць слова і кнігі ў жыцці чалавека. Яна ж прачытала верш “Малітва Скарыны” паэта, журналіста і перакладчыка Сяргея Панізьніка — ён, дарэчы, узнагароджаны латвійскім ордэнам Трэх зорак і беларускім медалём Францыска Скарыны.

Галоўным гасцем нашага літаратурнага форуму стаў бібліяфіл, пісьменнік і выдавец Міхась Казлоўскі. Ён жыве ў слаўным беларускім горадзе Маладзечне, шмат гадоў займаецца краязнаўствам, выдае гістарычна-культурны часопіс і пры тым фундаментальна цікавіцца беларускімі “слядамі” ў Латгаліі ды

Бібліяфіл, пісьменнік і выдавец Міхась Казлоўскі

Латвіі. Спдар Міхась прэзентаваў новую кнігу “Крывіцкія руны-2”: як працяг папярэдняй, што выйшла ў свет 14 гадоў таму. Новую стваралі разам Міхась Казлоўскі ды Сяргей Панізьнік, у ёй сабраны проза і паэзія беларускіх літаратараў Латвіі ў перыяд Першай рэспублікі: з 1918 па 1940 гады.

Шматлікія госці заслушаліся займальным аповедам гасця, які гаварыў на выдатнай беларускай мове. Жыццёвае крэда пісьменніка: чалавеку надае сілы памяць пра багатую мінуўшчыну народа свайго. А кніга, лічыць Міхась, фарміруе асобу —

гэта багаж, які заўсёды з намі. Госць парадаваўся за тую вялікую працу, якую праводзіць Цэнтр беларускай культуры на карысць захавання й пашырэння творчай спадчыны, беларускай культуры, падарыў бібліятэцы ЦБК выдатныя кнігі: “Крывіцкія руны-2”, зборнік вершаў аўтараў Маладзечна, п’есы Івана Козела “Над хвалямі Серабранкі”.

Вяла вечарыну метадыстка ЦБК Марыя Памецька. Яна згадала, што слушна Даўгаўпілс называюць горадам паэтаў: іх у паселішчы на Дзвіне-Даўгаве сапраўды шмат. А паэтычнае

слова неабходна для сілкавання ды ўпрыгажэння, прасвятлення душы нашай. Без Слова жыццё стане бяднейшым. Вядоўца і распачала паэтычны марафон, пад час якога паэты, барды й мастакі разважалі пра сілу слова, чыталі свае вершы, спявалі. У марафоне паўдзельнічалі Яўгенія Гуляева, Станіслаў Валодзька, Фаіна Осіна, Павел Плотнікаў, Настасся Сазанкова, Зянон Ваяводскі, Таццяна Рускулэ, Марыя Сафронава, Кацярына Андрэева, Станіслаў Янушкевіч. А Сяргей Салаўёў, Анатоль Галер, Віталь Міхайлоўскі дадаткова да вершаў спявалі свае аўтарскія песні.

Прыгожым фонам на пачатку і ў канцы вечарыны гучалі беларускія песні ў выкананні вакальнага ансамбля сеньёраў “Спадчына”. Ладзілі ж літаратурны форум Цэнтр беларускай культуры ў супрацоўніцтве з Латгальскай цэнтральнай бібліятэкай. А кніжная выстава, прысвечаная Францыску Скарыне, будзе адкрыта ў ЦБК увесь верасень.

Марыяна Астраўцова, г. Даўгаўпілс

БЛІЗКІЯ ЛЮДЗІ

Мастакоўскі заповіт

Жыхарка латвійскага горада Ліепая Аляксандра Слівіна перадала ў дар беларускім музеям мастацкія творы свайго бацькі Міхаіла Галынскага, ураджэнца Клімавіцкага раёна

Больш за трыста карцін вядомага мастака Міхаіла Галынскага размеркавалі па трох музеях. Яго творы папоўнілі фонды абласнога Мастацкага музея імя П. В. Масленікава, Магілёўскага абласнога краязнаўчага музея імя Е. Р. Раманава ды Клімавіцкага краязнаўчага музея. Большасць з іх — графічныя працы, каля пяцідзсяці — маляўнічыя палотны.

Аляксандра Слівіна здолела захаваць творчую спадчыну бацькі ды, па ягонай апошняй волі, перадала працы на Бацькаўшчыну. Гэта не першы падарунак ад земляка. У 1979 годзе Міхаіл Галынскі пабываў у Беларусі, перадаў тады ў Клімавіцкі раённы краязнаўчы музей 22 карціны.

Нарадзіўся Міхаіл Галынскі ў вёсцы Азярцы Клімавіцкага раёна Магілёўшчыны ў 1914 годзе. З ранняга дзяцінства захапляўся маляваннем, а затым жывапіс стаў неад’емнай часткай яго жыцця. Будучы мастак кожную вольную хвіліну прысвячаў любімай справе. Маляваў — дзе прыйдзецца і на чым прыйдзецца,

хаваючыся ад цікаўных вачэй. Рабіў эскізы ў полі, на гарышчы, на сценах вулём з печы, на любым аркушы паперы, які трапляўся пад руку. Хлопчык рос, тварыў, жыў. Прычым аніякія ўгаворы маці ды родных не займацца “пустым” не дзейнічалі.

Калі юнак служыў у арміі, камандаванне давала яму магчымасць наведваць заняткі ў Ленінградскім мастацкім інстытуце імя Рэпіна. Але закончыць яго Міхаілу Галынскаму не ўдалося: пачалася Вялікая Айчынная вайна. У маі 1945 года па ініцыятыве камандавання часці,

Адна з карцін Міхаіла Галынскага

у якой служыў Галынскі, была арганізавана яго першая персанальная выстава — экспанаваліся

Міхаіл Галынскі за працай

124 работы: партрэты ўдзельнікаў Вялікай Айчыннай і франтавыя замалёўкі.

Пасля дэмабілізацыі наш зямляк жыў ў горадзе Ліепая Латвійскай ССР, працаваў у галіне выяўленчага мастацтва. У 1963 годзе ў краязнаўчым музеі горада прайшла яго другая персанальная выстава. А затым і ў Рызе, Даўгапілсе, Маскве ды іншых гарадах.

Міхаіл Галынскі знайшоў сябе ў адным з самых цяжкіх жанраў мастацтва — партрэтным жывапісе. Ён настолькі захапіў майстра, што стаў сэнсам жыцця. Пісаў мастак з натурны і па памяці.

Гэта партрэты родных і блізкіх, а таксама сяброў і знаёмых. Яго творы напоўнены святлом, дабрывёй і любоўю.

Творы мастака да таго ж глыбока народныя, тонка перадаюць адметныя рысы характараў сучаснікаў. Усе карціны вельмі аптымістычныя, праменьняць любоўю да жыцця, бо такім быў і сам ліепайскі беларус. Вось некаторыя з назваў твораў: “Партрэт сяляніна”, “Хлебароб”, “Партрэт маці”, “Дзяўчына з граблямі”, “Бацька і сын”.

У 1996 годзе Міхаіл Галынскі адышоў у іншы свет. Але ягонае творчасць дзякуючы намаганням дачкі Аляксандры Слівінай і цяпер з намi. Яна радуе і захапляе, наводзіць на роздумы, нясе дабрывіну.

Крысціна Старавойтава, навуковая супрацоўніца Клімавіцкага краязнаўчага музея

ВЕСТКІ

Рарытэт з 1588-га

Іван Іванаў

Упершыню ў Беларусі можна пабачыць Статут Вялікага Княства Літоўскага 1588 года, прывезены з Латвіі

Невядомы і нябачаны раней у Беларусі ўнікальны экзэмпляр Статута Вялікага Княства Літоўскага 1588 года з Латвіі прывезены ў Мінск. Такая вандроўка з суседняй краіны каштоўнага друкаванага выдання адбылася ўпершыню. Пасля таго, як кніга адаптуецца на новым месцы, яна “выйдзе ў людзі” — стане даступнай для агляду шырокай публікай. Тое адбудзецца ўжо на гэтым тыдні — пад час Міжнароднай выставы “Францыск Скарына і яго эпоха”, якая пройдзе ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі.

Гэтае выданне Статута ВКЛ, як напісалі ў прэс-рэлізе супрацоўнікі Нацыянальнай бібліятэкі, з’яўляецца ўнікальным і вельмі цікавым: “Некалькі аркушаў на пачатку кнігі, пэўна, з-за актыўнага яе выкарыстання былі страчаны, але дасканала ўзноўлены пісцом у рукапісным выглядзе. Фактычна ж на кожнай старонцы Статута ёсць розныя рукапісныя знакі, заўвагі, дадаткі, падкрэсленні, што сведчыць пра яго вельмі актыўнае выкарыстанне”.

Кнігазнаўцы дадаюць, што да прывезенага Статута прымацавана яшчэ і знакамітае выданне Трыбуналу ВКЛ 1586 года.

Вялікае спрыянне ў тым, каб была магчымасць прадставіць унікальны помнік кнігадрукавання ў Беларусі, аказала кіраўніцтва Нацыянальнай бібліятэкі Латвіі ды Амбулада Латвійскай Рэспублікі ў Беларусі.

А Міжнародная выстава “Францыск Скарына і яго эпоха” адкрыецца ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі 14 верасня, калі будзе праходзіць Міжнародны кангрэс “500 гадоў беларускага кнігадрукавання”.

ТРАДЫЦЫ

Жывыя зярняты з “Коласа”

У Віцебскім раённым гістарычна-краязнаўчым музеі згадалі пра вядомы раней ансамбль і ягоных танцораў

Выстава “У віхуры танца” працуе ў музеі з канца ліпеня, прысвячаецца народнаму танцавальнаму ансамблю “Колас” Віцебскага раённага Дома культуры: 55 гадоў таму гурт атрымаў ганаровае званне. На выставе прадстаўлены фотаздымкі, публікацыі, прадметы, афішы, узнагароды, звязаныя з гісторыяй ансамбля. Можна паглядзець і касцюмы да танца “Дружба народаў” (яго яшчэ назвалі “15 саюзных рэспублік”), пашытыя ў 1986 годзе. Менавіта ў іх апрануліся й супрацоўнікі музея, калі адкрывалі выставу. На ўрачыстасць прыйшлі былыя танцоры “Коласа” Лілія Паўлавец, Людміла Новікава, Эдуард Мулер, Мікалай Андрэянак, Людміла Андрэева, Валянціна Крушынская, Святлана і Валерыя Ярмоленкі, жыхары й госці аграгарадка Акцябрскі. Некаторыя “коласаўцы” прыехалі здалёк, а

Рыгор Бель нават з Ізраіля.

Мы правалі прэзентацыю пра ансамбль, які выступаў на розных сценах з 1950-га па пачатак 2000-х гадоў. Кіраваў ансамблем заслужаны дзеяч мастацтваў БССР Осер Хацкевіч Партной, чалавек складанага лёсу — ён быў у свой час вязнем Віцебскага гета, пазней — удзельнікам Вялікай Айчыннай. Пад яго кіраўніцтвам “Колас” першы ў Беларусі атрымаў званне народнага. Танцоры выступалі з канцэртамі ў калгасах, саўгасах, на нарадах перадавікоў сельскай гаспадаркі Віцебскага раёна, у іншых абласцях БССР і Мінску. Выезджаў “Колас” з канцэртамі на Смаленшчыну, Пскоўшчыну, выступаў у Маскве (на ВДНГ СССР), на Кіраўскім заводзе ў Ленінградзе. Помніца ўдзельнікам паездкі ў Малдавію (1968), Украіну (1982), Польшчу (у 1969-м і 1979-м).

Осер Партной да таго ж і збіраў, аднаўляў даўнія танцы з вёсак Віцебскага і Шумілінскага раёнаў. Сярод іх “Рукавіцы” (в. Ціраспаль), “Воранаўская кадрыля” (в. Вароны),

“Каханачка” (в. Сялюты), “Цапы” (в. Грышаны), “Язвінскія ўзоры” (в. Язвіна Шумілінскі раён). У праграме “Коласа” былі танцы рускія, украінскія, польскія, румынскія, венгерскія, кубінскія ды іншыя. Танцавалі кампазіцыі на тэмы рэвалюцыі (“Першая конная”, “Тачанка”), вайны, пра мінулае Радзімы і савецкае жыццё (кампазіцыі “Больш мяса і малака!”, Хімія — народ!). Як згадаюць удзельнікі, пад час выступленняў даводзілася апранаць на сябе па некалькі касцюмаў адразу: бо часу на пераапраананне было мала. Самым складаным быў першы танец, бо ў тых касцюмах даводзілася ж танцаваць.

Заснавальнік ансамбля ў 1990-м пайшоў на пенсію, і на пачатку 2000-х гурт перастаў існаваць. У 2004 і 2009 гадах рэчы, звязаныя з гісторыяй ансамбля, перадаваліся ў фонды музея. За паўстагоддзя жыцця ансамбля артысты яго далі звыш 2000 канцэртаў, ён вырас ад гуртка з 8 дзяўчат да калектыву ў некалькі дзясяткаў чалавек. Іх можна ўбачыць

На адкрыцці выставы “У віхуры танца”

у тэлефільме “Спяшайцеся будаваць дом” (“Беларусьфільм”, 1970), дзе артысты выконваюць “Тачанку” — сваю своеасаблівую візітную картку.

Цёплай атрымалася сустрэча ў музеі, напрыканцы якой спяваў Андрэя Старавойтаў, артыст з Акцябрскага сельскага Дома культуры. Мы даведаліся: “Колас” быў важнай часткай жыцця танцораў, важным складнікам культурнага жыцця раёна і ўсёй БССР. Былыя ўдзельнікі “Коласа” памятаюць пра свой ансамбль. Святлана і Валерыя Ярмоленкі

пазнаёмліліся ў “Коласе”, сталі мужам і жонкаю. Людміла Андрэева ўсё жыццё прысвяціла танцу, працавала харэографам. Па гэты час танцуе ў харэаграфічным гуртку Валянціна Крушынская, хоць ёй ужо за 70. І жыццёвай энергіі такім людзям не займаць!

Выстава працуе ў нашым музеі да канца верасня.

Настасся Пішчулава і Сяргей Марціновіч, супрацоўнікі Віцебскага раённага гістарычна-краязнаўчага музея